

[https://doi.org/10.31891/2307-5740-2025-342-3\(2\)-5](https://doi.org/10.31891/2307-5740-2025-342-3(2)-5)

УДК: 330.32

ХАРЧЕНКО Павло

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

<https://orcid.org/0009-0006-6427-0570>

e-mail: paulkharchenko@gmail.com

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ І КОРПОРАТИВНОГО СЕРЕДОВИЩА ПІДПРИЄМНИЦТВА

У статті розглянуто тенденції розвитку цифрової економіки і корпоративного середовища підприємництва в контексті взаємодії при узгодженні інтересів корпорації, співробітників і членів сім'ї. Прискорений технологічний розвиток спричинив революцію в суспільстві і продовжує проникати в усі сфери життєдіяльності. Розвиток соціально-економічних відносин залежить від прогресу інформаційних і цифрових технологій. Ключовими рисами сучасної економіки є становлення концепції інформаційного суспільства, розвиток цифрової економіки та швидка трансформація цифрових змін у всіх сферах діяльності.

Нині динаміка розвитку економічної системи зумовлюватиметься інноваційною активністю суб'єктів підприємництва, як найпрогресивнішого, найадаптивнішого та найгнучкішого сектору економіки, рівнем комерціалізації інноваційних розробок та активізацією попиту на науково-технічні інновації, як-от цифровізація всього процесу підприємницької діяльності.

Цифрові трансформації, що відбуваються, спричинили зміну моделей розвитку компетенцій цифрової економіки, що спираються на такі ключові орієнтири: інтеграція; агрегування; кооперація; творення; навчання; колаборація, взаємодія за умови узгодження інтересів корпорації, співробітників, членів сім'ї.

Ключові слова: підприємництво, цифрова економіка, корпоративне середовище, цифрова трансформація, інновації, бізнес-моделі.

KHARCHENKO Pavlo

Kharkiv National University named after V. N. Karazin

TRENDS IN THE DEVELOPMENT OF THE DIGITAL ECONOMY AND THE CORPORATE ENVIRONMENT OF ENTREPRENEURSHIP

The article discusses the trends in the development of the digital economy and the corporate environment of entrepreneurship in the context of interaction in harmonizing the interests of the corporation, employees and family members. Accelerated technological development has revolutionized society and continues to penetrate all spheres of life. The development of social and economic relations depends on the progress of information and digital technologies. The key features of the modern economy are the emergence of the concept of the information society, the development of the digital economy and the rapid transformation of digital changes in all areas of activity.

Today, the dynamics of the economic system will be determined by the innovative activity of business entities as the most progressive, adaptive and flexible sector of the economy, the level of commercialization of innovative developments and the increased demand for scientific and technological innovations, such as the digitalization of the entire business process.

Digital transformation is a manifestation of qualitative, revolutionary changes that consist not only of individual digital transformations but also of a fundamental change in the structure of the economy, the transfer of value creation centers to the sphere of building digital resources and end-to-end digital processes. As a result of digital transformation, there is a transition to a new technological and economic structure, as well as the development of new sectors of the economy.

Ongoing digital transformations have led to a change in the models of development of digital economy competencies based on the following key guidelines: integration; aggregation; cooperation; creation; learning; collaboration, interaction, subject to the alignment of the interests of the corporation, employees, family members in the following chains

In view of the ongoing transformation of business models, the digital economy should be understood as building business processes and forming business models based on the capabilities of digital technologies and big data exchange in order to increase business competitiveness by enhancing customer value and achieving key results - reducing costs and increasing productivity.

Keywords: entrepreneurship, digital economy, corporate environment, digital transformation, innovation, business models.

Стаття надійшла до редакції / Received 17.04.2025

Прийнята до друку / Accepted 05.05.2025

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Сучасна економіка є постіндустріальною, при цьому її часто називають новою, інноваційною, економікою знань, компетенцій, мережевої взаємодії. Початок XXI століття приніс розвиток цифрових технологій на основі інформаційної революції та процесів глобалізації економіки. Інформація в суспільстві та процесах господарювання стала головним ресурсом. У руках людини інформація трансформується в знання, а соціально-економічні відносини дедалі частіше переносяться в мережевий простір. Основним чинником цифрової трансформації в діяльності підприємницьких структур стає розвиток корпоративного середовища. На сучасному етапі інституційна структура трансформаційного суспільства характеризується своїми особливостями та потребує формування цифрової економіки, що, своєю чергою, визначає необхідність цифровізації корпоративного середовища підприємництва.

Актуальність теми дослідження визначена тим, що значення підприємництва та його корпоративного середовища в сучасній економіці оцінюється дуже високо як у реальній практиці, так і в економічній науці. Найчастіше підприємництво характеризують як один з основних чинників виробництва поряд із працею, капіталом, землею. Багато авторів прагнуть приділити цьому фактору пріоритетне значення. Сьогодні в дослідженні проблем результативного розвитку підприємництва лежать серйозні пласти недостатньо освоєних економічною наукою відносин, які потребують свого вивчення через практичну необхідність у їхньому розвитку. Зазначене й зумовило вибір теми цього дослідження.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Серед іноземних фахівців, які висвітлюють базис теорії підприємництва, можна відзначити: М. Вебера, Р. Кантільйона, І. Кірцнера, А. Маршала, Й. Шумпетера та ін. [1].

Серед вітчизняних дослідників – сучасників, які присвятили свої праці вивченню цифрової економіки є Л. Заборський, Д. Шапошніков, Л. Білаковський, М. Реслер, І. Лінтур, О. Цигак, Д. Котелевець та інші [2-4]. Корпоративне середовище досліджували: Т. Березянка, О. Сватюк та інші [5-6].

ВИДІЛЕННЯ НЕВИРІШЕНИХ РАНІШЕ ЧАСТИН ЗАГАЛЬНОЇ ПРОБЛЕМИ, КОТРИМ ПРИСВЯЧУЄТЬСЯ СТАТТЯ

До теперішнього часу проблема розвитку цифрової економіки в корпоративному середовищі підприємництва недостатньо добре розроблена в економічній науці.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ

Дослідити тенденції розвитку цифрової економіки і корпоративного середовища підприємництва в контексті взаємодії при узгодженні інтересів корпорації, співробітників і членів сім'ї.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Для початку потрібно розібратися з ключовими визначеннями «цифрова економіка» та «корпоративне середовище підприємства». Отже, за визначенням Світового банку цифрова економіка – система економічних, соціальних і культурних відносин, що базуються на використанні цифрових інформаційно-комунікаційних технологій.

Прискорений технологічний розвиток спричинив революцію в суспільстві і продовжує проникати в усі сфери життєдіяльності. Розвиток соціально-економічних відносин залежить від прогресу інформаційних і цифрових технологій. Ключовими рисами сучасної економіки є становлення концепції інформаційного суспільства, розвиток цифрової економіки та швидка трансформація цифрових змін у всіх сферах діяльності.

У століття цифрових технологій з такими термінами як цифровізація, цифрова трансформація знайома практично кожна людина, адже повсякденні для нас речі трансформуються в цифру щодня. Термін «цифрова трансформація» набув широкого застосування, проте донині точного визначення цього поняття не склалося.

Під цифровою економікою мається на увазі система економічних і соціокультурних відносин, в основі якої лежить повсюдне впровадження цифрових технологій і перехід якості на новий рівень у всіх сферах суспільства й економіки [2].

Слід виділити низку відмінностей цифрової економіки від традиційної:

- коригування наявної моделі поділу праці для зниження собівартості продукції та послуг без втрат якості;
- модернізація ланцюжків доданої вартості з посиленням ролі такого ресурсу, як «масив даних»;
- руйнування лінійних ланцюжків доданої вартості;
- підвищення значущості підприємств сфери сервісу та сервісних послуг;
- значне зменшення вхідного «порога» малих і середніх підприємств на світові ринки за допомогою цифрових технологій і платформ;
- кастомізація пропонованих товарів;
- вищі темпи зростання.

Цифрова трансформація – це впровадження сучасних цифрових технологій у бізнес-процеси соціально-економічних систем на всіх рівнях. З цього визначення слід розуміти не тільки встановлення сучасного обладнання або програмного забезпечення, а й кардинальні зміни в підходах до менеджменту, корпоративної культури та зовнішніх комунікацій [3].

Вказуючи плюси цифрової трансформації, слід відзначити зростання продуктивності праці як окремо взятого співробітника, так і організації в цілому.

Цифрова трансформація підстобується водночас динамічним коригуванням попиту і трансформацією очікувань споживачів, які хочуть максимально швидко отримати якісний товар або послугу в потрібному місці, використовуючи зрозумілі та зручні інтерфейси.

Цифрова трансформація надає нові можливості для розробки інновацій, оптимізації процесів, підвищення якості товарів і послуг, а також для освоєння нових ринків і розширення клієнтської бази. Цифрова трансформація також сприяє підвищенню конкурентоспроможності та ефективності діяльності компаній.

Водночас існують певні виклики для економіки та бізнесу в умовах цифрової трансформації. Насамперед це зміни в організаційній культурі, необхідність адаптації до нових технологій і змін у ринковій динаміці. Підприємствам доводиться опановувати цифрові навички та компетенції, а також долати проблеми кібербезпеки та захисту даних.

Цифровізація, попри значні переваги, має певні бар'єри [4]:

- недостатні технічні навички персоналу;
- інфраструктура, що не відповідає сучасним стандартам;
- різноспрямованість цілей цифровізації та бізнесу;
- опір змінам з боку співробітників;
- високі витрати на цифровізацію;
- неможливість надання достатнього рівня безпеки цифрових процесів.

Для підтримання своєї конкурентоспроможності компанії повинні адаптуватися до нової цифрової реальності та реалізовувати інноваційні стратегії.

Слід охарактеризувати виклики та загрози, пов'язані з цифровою трансформацією економіки. Серед них:

- потрібно досягти рівноваги між прозорістю та конфіденційністю обміну даних, найчастіше персональні дані піддаються крадіжці, мають місце маніпуляції даними про роботу державних органів і приватних компаній;
- суспільство не готове до цифрової трансформації, або не приймає нові формати взаємодії, також має місце недоступність нових технологій;
- недостатній рівень кваліфікації кадрів, а також необхідних знань для ефективного ведення цифрової трансформації;
- проблемні моменти в частині визначення швидкості впровадження інновацій.

Лише за умови підвищення рівня взаємодії держави, бізнесу та суспільства вбачається можливим подолання розглянутих вище загроз і викликів. Таким чином, співпраця цих чинників може сприяти розкриттю інноваційного потенціалу цифрових технологій.

Загалом цифрова трансформація – це шлях до нових можливостей для зростання та розвитку бізнесу й економіки в сучасних умовах.

Висновок, що цифрова трансформація – це прояв якісних, революційних змін, які полягають не лише в окремих цифрових перетвореннях, а й у фундаментальній зміні структури економіки, у перенесенні центрів створення доданої вартості у сферу побудови цифрових ресурсів та наскрізних цифрових процесів. У результаті цифрової трансформації відбувається перехід до нової технологічної та економічної структури, а також розвиток нових галузей економіки.

Натомість, термін корпоративне середовище – це специфічна, характерна для конкретної підприємницької структури система дій, зв'язків, взаємовідносин і відносин, що реалізуються в межах конкретної підприємницької діяльності, виконуваної на місцевому, регіональному, національному або міжнародному ринку [5].

Нині динаміка розвитку економічної системи зумовлюватиметься інноваційною активністю суб'єктів підприємництва, як найпрогресивнішого, найадаптивнішого та найгнучкішого сектору економіки, рівнем комерціалізації інноваційних розробок та активізацією попиту на науково-технічні інновації, як-от цифровізація всього процесу підприємницької діяльності.

Необхідні ІТ-технології, які сприятимуть інноваційному розвитку суб'єктів підприємництва керуючись вимогами та тенденціями корпоративного середовища її функціонування, з урахуванням внутрішніх можливостей та обмежень [6].

Комплексний аналіз розвитку підприємництва та його корпоративного середовища в цифровій економіці дає змогу встановити загальні закономірності та тенденції його розвитку, показати виразний взаємозв'язок ключових концептуальних інновацій останніх років із виокремленими закономірностями та тенденціями. Опора на об'єктивні закономірності розвитку і знання об'єктивних тенденцій сприяють підвищенню ефективності стратегічного управління [5].

Цифрова економіка – нове середовище ведення бізнесу, на яке бізнес був змушений реагувати першим, що було пов'язано не тільки із загрозами, а й із новими можливостями онлайн-технологій: скорочення транзакційних витрат, точкового націлювання і широкого охоплення цільової аудиторії, підвищення продуктивності праці, скорочення часу на реалізацію онлайн комунікацій із партнерами, клієнтами, підвищення задоволеності споживачів завдяки швидкому і дієвому зворотному зв'язку. Омніканальність стала детермінантою конкурентоспроможності онлайн- і офлайн-компаній.

Еволюцію цифрової економіки можна показати саме в такому форматі:

1990-2005 рр. – «становлення цифрової економіки» (два етапи: 1990-2000 рр. – бум «доткомів», 2000-2005 рр. – розвиток нових ринків електронних послуг, електронного бізнесу та електронної комерції);

2005-2010 рр. – «зростання цифрової економіки» (вибухове зростання нових видів цифрових продуктів і електронних послуг);

2010-2015 рр. – «зрілість цифрової економіки» (масове вбудовування онлайн каналів і проникнення цифрових технологій у традиційний бізнес);

2015-2020 рр. – «цифрова лихоманка» (хаотичне перебудовування бізнес-процесів і трансформація бізнес-моделей).

2020-2030 рр. – «системна трансформація» (обґрунтована цифровізація з позиції системного підходу, орієнтація на якісні системні зрушення).

Основою для еволюції цифрової економіки став розвиток цифрових технологій: онлайн-технологій різних поколінь (Web 1.0, Web 2.0, Web 3.0, Web 4.0), технологій Індустрії 4.0.

Наразі головним завданням розвитку цифрової економіки є запуск системної трансформації, що передбачає пошук нових механізмів та інструментів посилення участі держави, бізнесу, кожного громадянина в процесах розвитку цифрової економіки для досягнення комплексного результату на всіх рівнях, від малих підприємств до держави в цілому.

Цифрові трансформації, що відбуваються, спричинили зміну моделей розвитку компетенцій цифрової економіки, що спираються на такі ключові орієнтири: інтеграція; агрегування; кооперація; творення; навчання; колаборація, взаємодія за умови узгодження інтересів корпорації, співробітників, членів сім'ї за такими ланцюжками (рисунок).

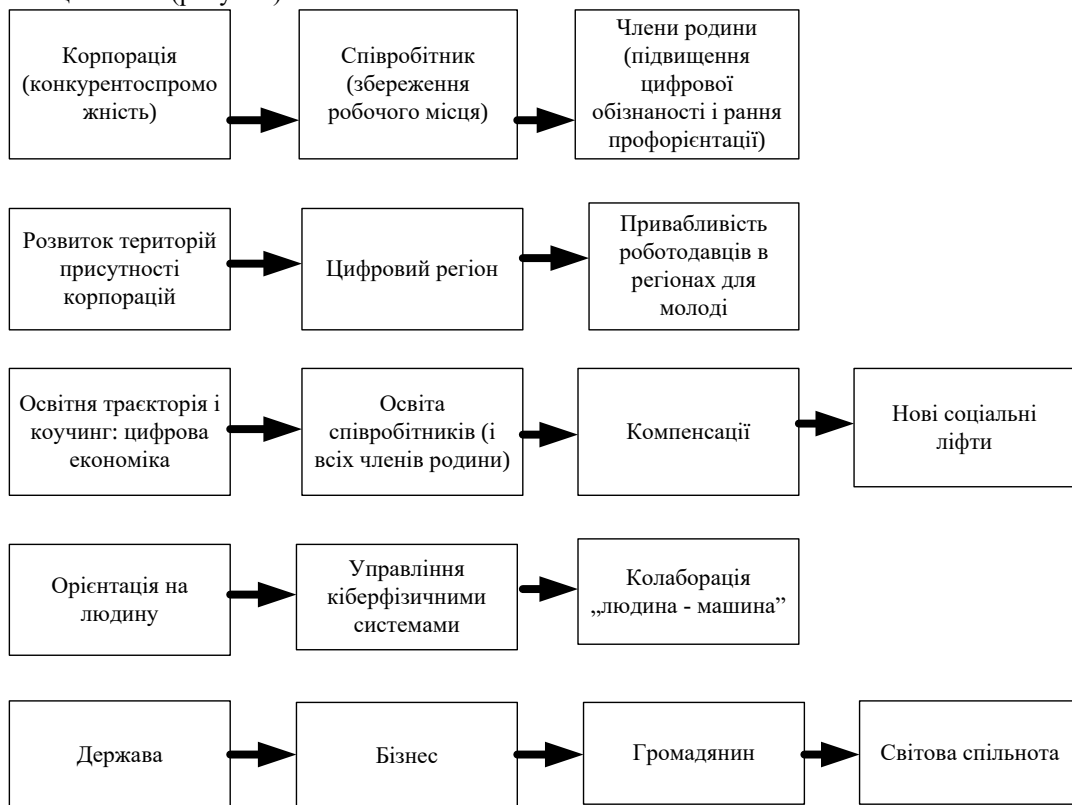

Рис. Ланцюжок взаємодії при узгодженні інтересів корпорації, співробітників і членів сім'ї

ВИСНОВКИ З ДАНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМІ

Таким чином, з урахуванням трансформацій бізнес-моделей, що відбуваються, під цифровою економікою слід розуміти вибудовування бізнес-процесів і формування бізнес-моделей на основі можливостей цифрових технологій та обміну великими даними з метою підвищення конкурентоспроможності бізнесу завдяки підвищенню споживчої цінності та досягненню ключових результатів - скорочення витрат і підвищення продуктивності праці.

Література

1. Біляк Т.О., Бірюченко С.Ю., Бужимська К.О., та ін. Основи підприємництва: Підручник / під заг. ред. Н.В. Валінкевич. Житомир : ЖДТУ, 2019. 493 с

2. Заборський Л., Шапошніков Д., Білаковський Л. Цифрова економіка та її роль у формуванні інноваційного бізнес-середовища. *Економічний простір*, 2024. (191), 217-224. <https://doi.org/10.32782/2224-6282/191-35>
3. Реслер М., Лінтур І., Цигак О. Цифрова економіка: виклики та можливості. *Економіка та суспільство*, 2024. (64). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-64-117>
4. Котелевець Д. О. Тенденції розвитку цифрової економіки в Україні. *Проблеми сучасних трансформацій*. Серія: економіка та управління. 2022. No 5. DOI: <https://doi.org/10.54929/2786-5738-2022-5-03-01>
5. Березянко Т. В. Вимоги корпоративного середовища до внутрішнього менеджменту. *Інвестиції: практика та досвід* № 8/2010 С.38-41
6. Сватюк О. Р. Інфраструктура корпоративного середовища: зовнішні та внутрішні структурні елементи. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»: Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку*. Львів. 2015. № 819, С. 82-91.

References

1. Bilyak T.O., Biruchenko S.U., Bugymska K.O. ta in. Osnovy pidpryemnyctva: Pidruchnyk/pd zag.red. N.V. Valinkevych. Gytomyr, 2019. 493s.
2. Zaborskyi L., Shaposhnikov D., Bilakovskiy L. Cyfrova ekonomika ta ii rol u formuvanni innovaciynogo biznes-seredovysha. *Ekonomichnyi prostir*, 2024. (191), 217-224. <https://doi.org/10.32782/2224-6282/191-35>
3. Resler M., Lintur I., Cygak O. Cyfrova ekonomika: vyklyky ta moglyvosti. *Ekonomika ta suspilstvo*, 2024. (64). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-64-117>
4. Kotelevets D. O. Tendencii rozvytku cyfrovoi ekonomiky v Ukraini. *Problemy suchasnyh transformacii*. Seriya: ekonomika ta upravlinnya. 2022. №5. DOI: <https://doi.org/10.54929/2786-5738-2022-5-03-01>
5. Berezyanko T. V. Vymogy korporatyvnogo seredovysha do vnutrishnogo menedgmentu. *Investyicii: praktyka ta dosvid*. 2010. №8. S.38-41
6. Svatuk O. R. Infrastruktura korporatyvnogo seredovysha: zovnishni ta vnutrishni strukturni element Visnyk Nacionalnogo universytetu "Lvivska politehnika": Menedgment ta pidpryemnyctvo v Ukraini: etapy stanovlennya ta problem rozvytku. Lviv. 2015. № 819, S. 82-91